

Det betaler sig at investere i arbejdsmiljøet

Virksomhederne kan hente milliarder ved at forebygge dårligt arbejdsmiljø, viser LO-rapport. Det gælder blandt andet inden for indeklima og ensidigt gentaget arbejde.

Tekst: Birgit Bruun Christensen
Foto: Søren Svendsen

Dårligt arbejdsmiljø koster ifølge LO-beregninger samfundet 64 mia. kr. årligt.

Det fremgår af en rapport, som rådgivningsvirksomheden COWI udarbejdede for LO sidste år med titlen "Arbejdsmiljø set med virksomhedsøkonomiske briller". Her konkluderes det, at et godt arbejdsmiljø kan betale sig, også når det gælder den økonomiske bundlinje i den enkelte virksomhed.

– Jeg skønner, at virksomhedernes andel eller udgifter til et dårligt arbejdsmiljø udgør mindst halvdelen af de 64

mia. kr., siger seniorprojektleder i COWI Per Tybjerg Aldrich.

Han er hovedforfatter til rapporten, som for første gang – blandt andet med dokumentation fra 79 videnskabelige artikler – sætter kroner og øre på, hvad dårligt arbejdsmiljø kan koste den enkelte.

Rapporten indeholder eksempler inden for: Arbejdsulykker, fysisk arbejdsmiljø, indeklima, ergonomi, kemisk arbejdsmiljø, psykisk arbejdsmiljø og de såkaldte KRAM-faktorer (kost, rygning, alkohol og motion).

Per Tybjerg Aldrich siger, at mange virksomheder uden den helt store indsats vil kunne forbedre deres bundlinje med op til 20 pct., hvis de fik gjort noget ved det dårlige arbejdsmiljø. Tilbagebetalingstiden vil i mange tilfælde være under to år.

– Rapporten viser blandt andet, at der er mange skjulte omkostninger i virksomhedernes regnskaber for eksempel i forbindelse med sygefravær og arbejdsulykker, og at disse er langt større end de synlige udgifter. Skjulte omkostninger kan for eksempel være omkostninger som

følge af nedsat produktivitet og den tid, der bruges til at håndtere sygefraværet. Det er et meget vigtigt budskab, som virksomhedens ledelse måske ikke er tilstrækkelig opmærksom på, selv om disse tal selvfølgelig også er med til at påvirke økonomien, siger Per Tybjerg Aldrich.

Professor Peter Hasle fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø er enig i, at investeringer i arbejdsmiljøet er en god forretning. Det er da også hans oplevelse, at virksomhederne i høj grad er opmærksomme på det forhold.

– Jeg er også overbevist om, at der kan høstes ganske betydelige gevinster i form af øget produktivitet og øget kvalitet ved at gøre arbejdsmiljøet bedre, siger han.

Virksomhederne er interesserede

Det fremgår af LO-rapporten, at der er behov for mere dokumentation af arbejdsmiljøets økonomi på virksomhedsniveau. Ligesom der er brug for mere dybdegående analyser af den dokumentation, som rapporten indeholder.

Både medarbejdere og ledere i organisationer og virksomheder er meget interesserede i rapporten. Men det er langt fra alle virksomheder, der sætter fokus på at forbedre arbejdsmiljøet.

– Det handler måske om, at virksomhederne ikke ved, at forebyggende arbejdsmiljøindsatser kan gavne bundlinjen, eller at de ikke ved hvilke konkrete indsatser, der giver gevinst. Det gælder også

rådgivere og AMO-repræsentanter, der ikke er vant til at arbejde med økonomi, effektevalueringer og evidens, siger Per Tybjerg Aldrich.

Han oplever, at en del ledere handler ud fra en mavefornemmelse og efter, hvad man plejer at gøre. Der er ikke tradition for at lave egentlige analyser af problemerne set i et strategisk og økonomisk perspektiv.

Derfor har arbejdsmiljørådgivere og andre, der beskæftiger sig professionelt med arbejdsmiljø efter Per Tybjerg Aldrichs opfattelse et stort ansvar for at overbevise beslutningstagerne om, at der løbende skal investeres i arbejdsmiljø.

– En arbejdsmiljøindsats skal ikke altid kun fremstå som en udgift, der skal afholdes, for at virksomheden kan leve op til lovgivningen eller for at få tilfredse medarbejdere. Argumentet kan ofte være, at man investerer i arbejdsmiljø for forretningens skyld, og det synspunkt skal selvfølgelig kunne dokumenteres, siger han.

Advarer mod beregninger

Efter Peter Hasles mening er der også behov for, at arbejdsmiljøforskere bliver bedre til at bevise, at arbejdsmiljøet faktisk bidrager til løsningen af virksomhedernes kerneopgaver.

– Vi er ikke gode nok til at forklare og komme med konkrete anvisninger til, hvordan arbejdsmiljø og produktion hænger sammen. Men man skal også være klar over, at der kan være faldgruber ved at fokusere ensidigt på økonomi og bundlinje, siger Peter Hasle.

Som eksempel nævner han kemisk arbejdsmiljø, hvor arbejdsrelaterede lidelser måske først dukker op efter mange år, hvis der ikke bliver sat ind i tide for at reducere risikoen for arbejds-skader.

– Den type indsatser risikerer at blive sparket til hjørne, fordi man går efter at opnå en hurtig økonomisk gevinst af sine investeringer, siger han.

Ifølge Peter Hasle gælder det også indsatser og forbedring af det psykosociale arbejdsmiljø og sundhedsfremme.

Værktøjer der giver overblik

Få et økonomisk overblik over arbejdsmiljøet med:

Rapport:

"Arbejdsmiljø set med virksomhedsøkonomiske briller", som Cowi har udarbejdet for LO.

To værktøjer:

- Med programmet "Arbejdsmiljø-økonomi" – kan man beregne omkostningerne ved arbejdsulykker, nær ved-ulykker, arbejdsmiljøarbejde, ensidigt gentaget arbejde (EGA), tunge løft og psykisk arbejdsmiljø.
- Med programmet "ArbejdsmiljøBenchmarks" kan virksomheder få et hurtigt og nemt svar på, om virksomhedens arbejdsmiljø ligger over eller under landsgennemsnittet.

Disse værktøjer er udviklet af Arbejdsmiljørådet.

Kilde: www.arbejdsmiljoviden.dk – søg på "Arbejdsmiljø betaler sig".

– Det vil være meget vanskeligt at regne ud, om det er de enkelte indsatser, der giver bonus, eller om der er tale om et samspil med andre faktorer for eksempel inden for HR. Efter min opfattelse er der derfor behov for, at man generelt argumenterer for, at arbejdsmiljøforbedringer styrker engagement og motivation blandt medarbejderne, hvilket fører til øget produktivitet. Vi ved, at de virksomheder, der har den bedste økonomi, også er dem, der er gode til at skabe et godt arbejdsmiljø, hvor folk trives og har indflydelse, siger Peter Hasle.

Højt niveau

Professor Niels Westergård-Nielsen fra Nationaløkonomisk Institut ved Aarhus Universitet tvivler heller ikke på, at dårligt arbejdsmiljø koster det danske samfund mange penge hvert år.

» Hvis man vil se, hvor stor den samlede gevinst ved at forbedre arbejdsmiljøet er eller kan blive, skal man medregne både de synlige og de skjulte omkostninger. Og ofte er de skjulte omkostninger større end de synlige.

Senior projektleder Per Tybjerg Aldrich

– Vi har vænnet os til et meget højt arbejdsmiljøniveau i Danmark, og derfor skal der postes mange midler i indsatserne for at forbedre det, siger Niels Westergård-Nielsen, der blandt andet forsker i arbejdsmiljø og økonomi.

Hans erfaring er også, at der er investeret rigtig meget i arbejdsmiljøet, og at der eksempelvis kan gøres mere for at reducere sygefraværet. Samtidig er han dog ikke sikker på, at der er så mange penge at hente i forbindelse med de forskellige indsatser.

– Det er svært at sætte ind på områder, som virkelig har en økonomisk effekt, siger han.

Indeklima betaler sig

LO-rapporten viser, at forbedringer i indeklimaet øger produktiviteten med 10-20 pct., og den konkrete investering kan tjenes hjem på et års tid.

Niels Westergård-Nielsen har med sine egne undersøgelser desuden selv fundet frem til, at en investering i et godt indeklima også har indflydelse på virksomhedernes lønudgifter, idet virksomheder med et dårligt indeklima betalte 4 pct. mere i løn til sine medarbejdere end de virksomheder, der havde orden i forholdene.

– Det var de nødt til for at fastholde og tiltrække medarbejdere, eller netop fordi medarbejderne var mere syge, siger han.

Efter hans mening er der mange forhold, der skal tages højde for, når man skal regne på, om en investering giver jackpot. Og man skal være varsom med at tro, at alle arbejdsmiljøinvesteringer gavner bundlinjen. □

Læs mere på arbejdsmiljoviden.dk

Vælg emneindgangen "Hvad er arbejdsmiljø" og derefter "Arbejdsmiljø betaler sig".

Definition på synlige og skjulte omkostninger

De skjulte omkostninger til dårligt arbejdsmiljø er mindst to gange større end de synlige omkostninger i forbindelse med sygefravær.

- Synlige omkostninger er for eksempel løn til de skadelidte under sygdom.
- Skjulte omkostninger vedrører blandt andet nedsat produktivitet, ledelsens og administrationens tid til håndtering af sygefraværet, kvalitets- og leveringsbrist.

Så meget koster en arbejdsulykke

De direkte omkostninger eller synlige omkostninger til en gennemsnitlig arbejdsulykke beløber sig til 30.000 kr. (2010-tal). Forholdet mellem synlige og skjulte omkostninger er omkring 1:2. Dvs. at for hver krone i synlige omkostninger har virksomheden to kroner i skjulte omkostninger til en arbejdsulykke.

For hver arbejdsulykke, virksomheden kan forebygge, kan den spare 30.000 kr. plus (2x30.000) = 90.000 kr.

Omkostningerne ved Ensidigt Gentaget Arbejde (EGA.)

- Ansatte med EGA har mindst tre gange så meget fravær som ansatte uden EGA
- Ansatte med smerter i muskler og led og EGA-arbejde har fem til ti gange så meget fravær som ansatte uden EGA og den type smerter.
- Ergonomisk intervention over for ansatte med fravær pga. rygbesvær reducerer antallet af fraværsdage med 22-42 pct.
- Tilbagebetalingstiden ved en indsats på dette område er i gennemsnit 1,7 år.

Kilde: "Arbejdsmiljø set med virksomhedsøkonomiske briller".

Værdifuld viden for AMO-repræsentanter

Rapporten "Arbejdsmiljø set med virksomhedsøkonomiske briller" skal få virksomhederne til at investere i arbejdsmiljø og gennemføre arbejdsmiljøøkonomiske beregninger baseret på egne data.

Den henvender sig til AMO-repræsentanter og til folk, der beskæftiger sig med arbejdsmiljø. Rapporten har følgende hovedbudskaber:

- Dårligt arbejdsmiljø medfører unødige omkostninger for virksomhederne.
- Mange af omkostningerne er skjulte i virksomhedernes regnskaber.
- De skjulte omkostninger er større end de synlige.
- Arbejdsmiljøforbedringer kan betale sig.
- Det gode arbejdsmiljø giver gevinst.